2026-31-RE

Causa 2026-31-RE

(Zenteno Mijangos c/ Principat d'Andorra)

Número de registre 187-2026. Recurs d'empara

Sentència del 15 de juny del 2026

BOPA núm. 71, del 25 de juny del 2026

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 17 d'abril del 2026, per la representació processal del Sr. Giovanni Zenteno Mijangos, mitjançant el qual interposa un recurs d'empara contra la inactivitat de la Secció d'Instrucció Especialitzada 1 de la Batllia en el marc de la causa Delicte major 8000116/2017, per una presumpta vulneració del dret a un judici de durada raonable, reconegut a l'article 10.2 de la Constitució, i, atès que demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració del dret esmentat, que commini la Secció d'Instrucció Especialitzada 1 de la Batllia per tal que en un termini de 3 mesos, prorrogable per altres 3 mesos, mitjançant una resolució expressa, singular i degudament motivada, resolgui sobre la petició d'arxivament o de sobreseïment de la seva causa; sobre l'aixecament, la revisió o el manteniment de les mesures de bloqueig i d'embargament; i, subsidiàriament, cas de no acordar el sobreseïment, que conclogui immediatament la instrucció, que tanqui la fase instructora i que impulsi, sense nova demora, el tràmit processal ulterior procedent, i, que declari que el recurrent té dret a ser indemnitzat

pels danys i perjudicis soferts, en la quantia que determini la jurisdicció ordinària mitjançant el procediment corresponent;

Vista la Constitució, especialment, els articles 10, 41.2, 98 c) i 102;

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment, el títol IV, capítols primer i sisè;

Vist l'aute del Tribunal Constitucional del 27 d'abril del 2026 que va admetre a tràmit aquesta causa sense efectes suspensius;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 6 de maig del 2026, pel Ministeri Fiscal;

Vistes les conclusions formulades dintre de termini per la part recurrent i pel Ministeri Fiscal;

Escoltat l'informe del magistrat ponent, Sr. Jean-Yves Caullet;

1. Antecedents processals davant les jurisdiccions ordinàries

1.1. El 24 de juliol del 2017, l'AREB va formular una declaració d'operació de sospita en què es van impulsar unes diligències d'investigació de gran transcendència, provocant, entre d'altres, l'obertura d'una carpeta d'investigació a Mèxic contra el Sr. Giovanni Zenteno Mijangos.

1.2. El 25 de juny del 2019, la Secció d'Instrucció Especialitzada 1 de la Batllia va adoptar el bloqueig cautelar dels béns del recurrent a instància de les autoritats competents de Mèxic.

1.3. El 13 de gener del 2020, la representació processal del recurrent va presentar un escrit, en què sol·licitava informació per saber si aquest era objecte d'alguna causa penal.

1.4. El 14 de gener del 2020, el recurrent va conèixer l'existència de la causa en qüestió i del bloqueig cautelar dels seus comptes bancaris.

1.5. El 8 de juny del 2022, la jurisdicció andorrana també va acordar el bloqueig dels fons bancaris del recurrent, tot i que ja constava la trava patrimonial instada des de Mèxic.

1.6. El 12 de juny del 2022, la representació processal del recurrent va sol·licitar la pràctica de diverses diligències de prova: una comissió rogatòria internacional a Mèxic per obtenir una còpia de l'expedient i de la carpeta d'investigació oberta l'any 2018, així com l'aportació de documentació oficial relativa a diverses resolucions judicials mexicanes de la jurisdicció civil com a prova de descàrrec i la seva declaració judicial.

1.7. El 17 de juny del 2022, la representació processal del recurrent va sol·licitar la protecció dels fons embargats i el seu traspàs a l'AFA, fora de la BPA, per evitar que els seus havers quedessin exposats als riscs propis de l'entitat esmentada; atès que la seva petició no va obtenir cap resposta, aquesta va ser reiterada mitjançant sengles escrits del 25 de gener del 2023 i del 13 d'abril del mateix any.

1.8. El 14 d'abril del 2023, la representació processal del recurrent va presentar un escrit d'al·legacions de descàrrec per facilitar tant la seva declaració, com la seva ulterior petició de sobreseïment.

1.9. El 23 de juny del 2023, es va procedir a la seva declaració i a la de la seva esposa.

1.10. El 14 de juliol del 2023, la representació processal del recurrent va tornar a demanar el traspàs dels fons embargats a l'AFA.

1.11. El 3 d'agost del 2023, la Secció d'Instrucció Especialitzada 1 de la Batllia va dictar un aute que acordava aquesta petició, però sense assegurar que el dipòsit restaria efectivament fora de la BPA. El 13 de setembre del 2023, la BPA va informar al client de la seva posició bancària.

1.12. El 12 d'octubre del 2023, la Secció d'Instrucció Especialitzada 1 de la Batllia va decidir incoar un sumari en què considerava que els fets de la causa podien ser constitutius d'un delicte de blanqueig.

1.13. El 2 de maig del 2024, a la vista de la publicació de l'edicte del 22 de març del 2024 sobre la cessació de pagaments i fallida de la BPA, la representació processal del recurrent va denunciar davant la Batllia que els seus fons no s'havien traspassat correctament a l'AFA i va insistir que el traspàs fos efectuat a una entitat aliena a la massa concursal.

1.14. Mitjançant escrits del 20 de juny del 2024 i dels 15 i 30 d'octubre del mateix any, la representació processal del recurrent va reiterar la seva petició de tramesa d'una comissió rogatòria internacional a Mèxic. En el darrer dels escrits adjuntava alguns dels documents originals apostil·lats que havien estat sol·licitats mitjançant la primera petició de comissió rogatòria internacional.

1.15. El 20 d'octubre del 2024, la batlle instructora va autoritzar la tramesa de la comissió rogatòria internacional a Mèxic.

1.16. El 4 de desembre del 2025, es va rebre la resposta de les autoritats mexicanes a la CRI (la qual va ser defectuosa, ja que per un malentès les autoritats competents mexicanes van considerar que se sol·licitava informació d'investigació fiscal i van negar el seu lliurament).

1.17. El 2 de març del 2026, la representació processal del recurrent va sol·licitar l'arxivament o el sobreseïment de la causa i l'aixecament de les mesures d'embargament i de bloqueig bancari.

1.18. El 17 d'abril del 2026, la representació processal del Sr. Giovanni Zenteno Mijangos va interposar un recurs d'empara contra la inactivitat de la Secció d'Instrucció Especialitzada 1 de la Batllia en el marc de la causa Delicte major 8000116/2017, per una presumpta vulneració del dret a un judici de durada raonable, reconegut a l'article 10.2 de la Constitució.

2. Argumentació jurídica

2.1. Argumentació del recurrent

- El recurrent exposa cronològicament i de manera detallada el procediment penal que es va iniciar el 24 de juliol del 2017 per l'AREB amb una declaració d'operació de sospita sense que aquest hagi finalitzat encara a dia d'avui.

- Destaca en particular diverses durades indegudes: 1) la durada escolada entre el 12 de juny del 2022, data de la seva petició de declaració, i, el 23 de juny del 2023, data en què finalment va ser practicada, és a dir, 1 any; 2) la durada entre la seva petició de tramesa d'una comissió rogatòria internacional a Mèxic, també del 12 de juny del 2022 fins al seu enviament per la batlle instructora, el 20 d'octubre del 2024, és a dir, 2 anys i 4 mesos, i fins a la resposta tramesa per Mèxic, el 4 de desembre del 2025, és a dir, 3 anys i 5 mesos; 3) la durada de la petició del traspàs dels seus fons de la BPA a l'AFA, efectuada el 17 de juny del 2022, fins a la resposta obtinguda mitjançant una decisió formal del 3 d'agost del 2024, sense que s'hagi verificat la posada en pràctica efectiva de la decisió, és a dir, 1 any i 2 mesos; i, 4) les diverses durades entres les peticions de testificals i les respostes a les seves demandes, fins i tot la defunció d'un dels testimonis proposats va sobrevenir durant l'espera de la resposta (1 any i 2 mesos).

- Posa en relleu que la durada global des de l'inici del procediment amb el bloqueig dels seus comptes bancaris sense cap conclusió determinant de la instrucció ha transformat aquesta mesura cautelar en una vertadera pena sense judici.

- També destaca que, d'una banda, la pèrdua d'un testimoni, i, d'altra banda, la resposta defectuosa de la comissió rogatòria internacional de Mèxic, han disminuït les possibilitats de la seva defensa.

- Després de recordar la jurisprudència constitucional en matèria de dilacions indegudes, considera que s'ha vulnerat el seu dret a un judici de durada raonable, reconegut per l'article 10.2 de la Constitució.

- Per aquests motius, demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari

la vulneració del dret esmentat, que commini la Secció d'Instrucció Especialitzada 1 de la Batllia per tal que en un termini de 3 mesos, prorrogable per altres 3 mesos, mitjançant una resolució expressa, singular i degudament motivada, resolgui sobre la petició d'arxivament o de sobreseïment de la seva causa; sobre l'aixecament, la revisió o el manteniment de les mesures de bloqueig i d'embargament; i, subsidiàriament, cas de no acordar el sobreseïment, que conclogui immediatament la instrucció, que tanqui la fase instructora i que impulsi, sense nova demora, el tràmit processal ulterior procedent, i, que declari que té dret a ser indemnitzat pels danys i perjudicis soferts, en la quantia que determini la jurisdicció ordinària mitjançant el procediment corresponent.

2.2. Argumentació del Ministeri Fiscal

- En primer lloc, el Ministeri Fiscal recorda els cànons de constitucionalitat establerts en matèria de la durada raonable dels procediments judicials per part de la jurisprudència constant del Tribunal Constitucional i per la del Tribunal Europeu dels Drets Humans.

- Seguidament, destaca que l'inici del procediment es remunta al 20 de setembre del 2017, inici del procediment penal, i no al moment de la declaració d'operació de sospita de l'AREB.

- Una vegada aquesta constatació feta, el Ministeri Fiscal manifesta que han transcorregut més de 8 anys des de la data esmentada i considera que si bé aquesta durada pot justificar-se pel temps que triguen les comissions rogatòries internacionals a ser respostes, dilació que no pot ser imputable a la jurisdicció andorrana, aquesta durada no pot considerar-se raonable i vulnera, per tant, el dret del recurrent a un judici de durada raonable, establert a l'article 10 de la Constitució.

- Per aquest motiu, no s'oposa a l'estimació d'aquest recurs d'empara, ni al fet que es reconegui al recurrent una indemnització per la vulneració del dret fonamental esmentat.

3. Fonaments jurídics del Tribunal Constitucional

3.1. Tal com ho han exposat el recurrent i el Ministeri Fiscal en els seus escrits respectius, el

Tribunal Constitucional ha establert una jurisprudència constant relativa a la valoració del caràcter raonable de la durada d'un judici.

3.2. Per tant, s'haurà d'examinar la durada global del procediment respecte dels criteris jurisprudencials establerts en la matèria: i) la llarga durada; ii) la manca relativa de complexitat; iii) que la dilació no sigui deguda a la part que l'al·lega; iv) l'activitat de l'òrgan judicial concernit; i, v) la naturalesa del procés.

3.3. En aquest cas, la causa objecte de la instrucció té una certa complexitat inherent, d'una banda, a la naturalesa dels fets examinats que deriven d'un possible blanqueig de diners, i, d'altra banda, a la necessitat d'obtenir elements per la via de comissions rogatòries internacionals.

3.4. Malgrat això que s'acaba d'exposar pel que fa a aquests tipus de causes, el supòsit específic que ens ocupa no comporta cap complexitat particular que pogués justificar la durada observada.

3.5. L'actitud del recurrent, el qual ha anat sol·licitant en diverses ocasions i de manera insistent poder declarar, proposar practicar proves, testificals i enviaments de comissions rogatòries internacionals, tampoc pot justificar la durada d'aquest procediment.

3.6. Finalment, els lapses de temps escolats entre les diverses peticions del recurrent i les respostes aportades per la batlle instructora no estan justificats i sumen una durada global de més de 8 anys sense que la instrucció hagi conclòs.

3.7. Per consegüent, cal constatar que el dret del recurrent a un judici de durada raonable, establert a l'article 10.2 de la Constitució, ha estat vulnerat.

3.8. L'estimació de l'empara obre el dret del recurrent a una indemnització pels perjudicis morals i econòmics soferts a causa del bloqueig dels seus comptes bancaris en la quantia que determini la jurisdicció ordinària mitjançant el procediment adient (veg. per ex. la jurisprudència recaiguda en les causes 2023-76-RE, 2026-2 i 3-RE i 2026-4-RE).

3.9. Per tal de fer cessar aquesta vulneració, el Tribunal Constitucional commina la Secció d'Instrucció Especialitzada 1 de la Batllia per tal que procedeixi a la conclusió del sumari en un termini de 6 mesos a comptar de la notificació d'aquesta sentència.

3.10. Així mateix, l'estimació del recurs d'empara comporta la no imposició de les costes processals al recurrent (a contrari article 92.4 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional).

Decisió:

En atenció a tot això que s'ha exposat, el Tribunal Constitucional, per l'autoritat que li confereix la Constitució del Principat d'Andorra,

Ha decidit:

1. Estimar el recurs d'empara interposat per la representació processal del Sr. Giovanni Zenteno Mijangos contra la inactivitat de la Secció d'Instrucció Especialitzada 1 de la Batllia en el marc de la causa Delicte major 8000116/2017.

2. Declarar que s'ha vulnerat el seu dret a un judici de durada raonable, reconegut a l'article 10.2 de la Constitució.

3. Comminar la Secció d'Instrucció Especialitzada 1 per tal que declari la conclusió del sumari en un termini de 6 mesos a comptar de la notificació d'aquesta sentència.

4. Declarar que el recurrent té dret a ser indemnitzat en la quantia que determini la jurisdicció ordinària mitjançant el procediment adient.

5. No fer imposició de les costes processals en relació amb aquest recurs d'empara.

6. Publicar aquesta sentència, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*.

I així, per aquesta sentència nostra, que ha de ser notificada a la representació processal del recurrent, a la Secció d'Instrucció Especialitzada 1 de la Batllia i al Ministeri Fiscal, ho pronunciem, manem i signem a Andorra la Vella, el 15 de juny del 2026.

Joan Manel Abril Campoy — President

Pere Pastor Vilanova — Vicepresident

Jean-Yves Caullet

Magistrat

Víctor Torre de Silva López de Letona

Magistrat